

Fler och fler läkare

I dag finns det närmare 100 000 yrkesverksamma läkare i Norden.

Detta betyder att det går ungefär 250 invånare på varje läkare. För 30 år sedan låg motsvarande tal på 500 invånare per läkare. Antalet yrkesverksamma läkare har alltså fördubblats sedan 1980. Går vi ännu längre tillbaka, till åren 1960–1980, finner vi att det skedde en fördubbling också då.

År 1960 fanns det bara 18 000 yrkesverksamma läkare i Norden.

I dagarna har Sveriges läkarförbund tillsammans med övriga läkarförbund i Norden presenterat en ny arbetsmarknadsprognos. Prognosen sträcker sig fram till år 2025 och pekar mot en fortsatt kraftig ökning av antalet yrkesverksamma läkare. Fram till 2025 räknar den samnordiska arbetsgruppen med att antalet läkare växer med ytterligare 20 procent. Den fortsatta efterfrågeökningen på läkare beror framför allt på att ny kunskap och möjligheterna till avancerad teknologisk vård ökar snabbt samtidigt som andelen äldre-äldre växer stadigt. I en alltmer specialiserad och teknologiskt komplicerad sjukvård sker en förskjutning av personalsammansättningen mot alltmer kvalificerad arbetskraft. Detta sker samtidigt som allt fler utbildar sig till läkare både i Norden och utomlands.

Efterfrågan på nya läkare förstärks av att de flesta yrkesverksamma läkare i dag är över 50 år och att många av dem snart kommer att gå i pension. Det sistnämnda gäller särskilt för Sverige. För att bland annat tillgodose pensioneringsbortfallet har antalet utbildningsplatser inom Norden ökat med omkring 30 procent de senaste åren.

Sammantaget är bedömningen att arbetsmarknaden för läkare kommer att vara gynnsam under hela prognosperioden fram till år 2025.

Den centrala frågan är om de senaste 50 årens ökning av antalet läkare verkligen kan fortsätta på längre sikt. En enkel kalkyl ger vid handen att vi i så fall har en läkare per 100 invånare inom 50 år. Det

Illustration: Annika Huett

orimliga med en sådan utveckling blir tydligt om vi betänker att knappt hälften av dessa 100 invånare då ingår i arbetskraften, enligt officiella prognoser. Kan en av 50 arbetstagare verkligen arbeta som läkare? I ett modernt och exportberoende tjänstesamhälle finns det så oerhört många andra kvalificerade arbetsuppgifter som måste utföras för att folkhushållet ska försörjas. Att avdela en av 50 till arbetet som läkare håller helt enkelt inte när vi betänker industrins, handelns och den offentliga sektorns behov av arbetskraft.

Redan i dag läser omkring en av 100 studenter på läkarlinjen. Skulle de senaste decenniernas ökningstakt hålla i sig ytterligare 50 år och sedan plana ut betyder det att ungefär 7 av 100 studenter måste läsa till läkare bara för att ersätta pensionsavgångarna.

För att växla ned tillväxten av läkare kommer vi i framtiden tvingas att radikalt organisera om läkararbetet. Den teknologiska utvecklingen i form av nya läkemedel och behandlingsmetoder löser en del av ekvationen. Samtidigt kommer en hel del mer traditionella läkararbetsuppgifter att behöva läggas över på andra yrkesgrupper. Redan i dag ser vi exempel på detta. I USA har det exempelvis vuxit fram en ny yrkesgrupp av särskilda assistenter direkt kopplade till läkarna. Utvecklingen av det administrativa stödet – inte minst IT-stödet – kommer också att betyda oerhört mycket för hur läkararbetet förändras. Lyckas vi ta några rejäla språng på IT-området kan många av dagens tidstjuvar elimineras samtidigt som patientsäkerheten förbättras.

För att stimulera verksamhetsutveckling och ett smartare utnyttjande av vårdens medarbetare kommer det att behövas en förändring av sjukvårdens styrning och organisation. Det mesta talar för att den offentliga vårdproduktionen behöver skiljas tydligare från finansieringen och konkurrensutsätts mer än i dag. Styrningen behöver också utvecklas så att fler allmänspecialister lockas till primärvården och andra specialister till den öppna vården. Betydelsen av att få bättre fart och kvalitet på vårdprocesserna kan inte överskattas. Först då kan behovet av ständigt fler läkare bromsas upp. ■

»Den centrala frågan är om de senaste 50 årens ökning av antalet läkare kan fortsätta på längre sikt.«

KÅRE H. JANSSON
utredningschef,
Läkarförbundet

Kontaktuppgifter Sveriges läkarförbund:
www.lakarforbundet.se, E-post: info@slf.se
Telefon: 08-790 33 00, Fax: 08-20 57 18
Postadress: Box 5610, 114 86 Stockholm
Besök: Villagatan 5, Stockholm